

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

CURRICULUM ȘCOLAR

pentru

LIMBA LATINĂ

CLASELE a X-a – a XII-a

ALTERNATIVA EDUCAȚIONALĂ WALDORF

Aprobat prin Ordin al Ministrului
nr. /

București

2000

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezentul curriculum își propune ca pe parcursul liceului să formeze competențe, valori și atitudini care se regăsesc în următoarele aspecte ale învățării vizate de practica didactică:

- înțelegerea specificului limbii latine, a structurii și a semnificației faptelor de limbă, precum și înțelegerea specificului acestei limbi, ca expresie artistică a literaturii latine și ca purtătoare a elementelor de cultură și civilizație;
- exprimarea corectă și nuanțată în limba română, prin aprofundarea modelului limbii latine literare, prin cunoașterea originii cuvintelor, a evoluției sensurilor și a mecanismului de formare a acestora;
- îmbogățirea exprimării personale cu neologisme de origine greco-latină, fundament al terminologiei neologice actuale;
- desprinderea unor informații esențiale referitoare la istoria genurilor și speciilor literare, cu referiri la momentul originii antice a acestora și identificarea elementelor moștenirii tezaurului literar latin, cu valoare creativă în contextul literaturii universale;
- conștientizarea și asumarea valorilor spirituale, etice și estetice ale Antichității greco-romane exprimate în monumentele literaturii latine;
- identificarea elementelor moștenirii civilizației greco-romane cu valoare creativă în contextul actual european;
- exersarea și aprofundarea tehnicii traducerii, a analizei și interpretării textului latin ca instrument al muncii intelectuale.

Programa de limba latină, clasa a X-a, este concepută pentru specializarea filologie, cu o oră pe săptămână în trunchiul comun.

Studiul limbii latine se continuă după cum urmează: 2 ore pe săptămână, clasa a XI-a, 2 ore pe săptămână, clasa a XII-a - în trunchiul comun (se vor parcurge toate conținuturile, inclusiv cele marcate cu asterisc).

Morfologia și sintaxa limbii latine se vor studia în continuare comparativ cu morfologia și sintaxa limbii române, avându-se în vedere și similitudinile cu limbile moderne care prezintă interes pentru elevi.

Obiectul de studiu *limba și literatura latină* este conceput interdisciplinar, excelent liant atât pentru obiectele de studiu din aria “Limbă și comunicare” cât și pentru celelalte arii curriculare.

Conținutul lingvistic prezintă situații lexicale și gramaticale moștenite și împrumutate în limbile moderne din limba latină, direct sau prin filieră romanică, precum și afinități lexicale și morfo-sintactice ale limbii române și ale altor limbi moderne cu limba latină.

Conținuturile vor avea în vedere conștientizarea de către elevi a vechilor culturi.

Demersurile didactice vor avea în vedere specificul pedagogiei Waldorf integrând studiul limbii latine într-un orizont cultural european.

VALORI ȘI ATITUDINI

- Conștientizarea contribuției limbii latine și a civilizației antice la constituirea fondului european comun al societății contemporane
- Dezvoltarea gândirii autonome, reflexive și critice prin receptarea și valorificarea textelor în limba latină
- Reflecția valorică având ca obiect modele comportamentale și “locuri comune” ale lumii antice
- Reflecția culturală: opere fundamentale ale culturii clasice

COMPETENȚE GENERALE

1. Receptarea, analiza și aplicarea în exerciții a unei varietăți de fenomene lingvistice prezente în textele latine
2. Folosirea unor instrumente de analiză în scopul interpretării unei varietăți de texte literare latine

CLASA A X-A

1. Receptarea, analiza și aplicarea în exerciții a unei varietăți de fenomene lingvistice prezente în textele latine

	Conținuturi
Vocabular	
1.1 descoperirea, prin raportare la context, și/sau cu ajutorul dicționarului, a semnificației unităților lexicale din sfera istoriei și literaturii	- proză istorică și literară, fabula și epigrama;
1.2 recunoașterea etimonului latin al neologismului din terminologia literară, istorică, juridică în scopul utilizării adecvate a lexicului neologic	- proza istorică; - texte juridice; - texte literare în versuri;
Morfo-sintaxa	
1.3 recunoașterea și exersarea pe texte în proză și în versuri a elementelor de morfologie achiziționate anterior, reluate, completate și sistematizate	- noțiuni de morfologie dobândite în clasa a IX-a, completate cu: - adjectivul – comparația neregulată - pronumele demonstrativ, nehotărât - numeralul cardinal: <u>mille</u> - verbul: verbe regulate, diateza pasivă; - moduri și timpuri din tema supinului; - modurile și timpurile verbelor neregulate: <u>esse</u> și compuşii; <u>ire</u> și compuşii; <u>ferre</u> și compuşii; <u>fieri</u> , <u>velle</u> ;
1.4 recunoașterea și exersarea în context (prin completare, transformare, contragere, expandare) a valorilor sintactice ale cazurilor	- valorile fundamentale ale cazurilor;
1.5 recunoașterea în context a raporturilor de coordonare și subordonare la nivelul frazei	- propoziții principale/secundare; - propoziții regente/subordonate; - noțiuni fundamentale de sintaxa frazei; - elemente specifice ale sintaxei frazei latine: - subordonatele relative; - subordonatele participiale relative și absolute; - subordonatele infinitivale (Ac. +Inf., Nom.+Inf.);

2. Folosirea unor instrumente de analiză în scopul interpretării unei varietăți de texte literare latine

	Conținuturi
2.1 identificarea modelului multinațional european în mișcarea populațiilor, în instituția antică a războiului și în organizarea militară romană	- proza istorică din latina clasică (Caesar, Sallustius)

2.2	identificarea și aprofundarea surselor antice ale textelor de frontieră care îmbină conținuturi diverse (reportaj de război și documentul istoric, informație geografică și etnografică)	-	Caesar, <i>De Bello Gallico</i> , operă de sinteză: reportaj, note de călătorie, roman istoric și document de propagandă electorală
2.3	sesizarea raportului obiectiv/subiectiv într-un text narativ	-	Caesar – autor și personaj
2.4	sesizarea unor aspecte socio-politice caracteristice epocilor de tranziție și identificarea rolului marilor personalități politice și militare	-	proza istorică;
2.5	identificarea modelelor antice ale unor genuri și specii prin compararea acestora cu variantele literare ulterioare din literatura universală	-	portretul și discursul (Caesar, Sallustius, Cornelius Nepos);
		-	raportul specific <u>civis</u> - <u>civitas</u>
		-	proza narativă istorică;
		-	literatura de frontieră (Caesar);
		-	comedia: sursele comicului; personajul (Plautus);
		-	caracterul dramatic (fabulă, epigramă);
		-	caracterul satiric și mesajul moral (fabulă și epigramă).

CLASA A XI-A

1. Receptarea, analiza și aplicarea în exerciții a unei varietăți de fenomene lingvistice prezente în textele latine

Conținuturi

Vocabular	
1.1 identificarea vocabularului specific limbajului literar, filozofic și retoric	- Cicero, Seneca, *Petronius
1.2 folosirea lexicului neologic circumscris domeniilor literaturii, istoriei, filozofiei, elocinței prin recunoașterea etimonului latin al neologismului	- proza latină cu caracter istoric, filozofic și retoric: Cicero, Titus Livius, Seneca, Tacitus;
Morfo-sintaxa	
1.3 analiza părților de vorbire și exersarea lor pe textul literar latin	- noțiuni morfologice reactualizate;
1.4 identificarea valorii sintactice a părților de propoziție, a relațiilor sintactice de tip complex la nivelul frazei și exersarea acestora	- noțiuni de sintaxă a cazurilor reactualizate; - elemente de sintaxă a frazei (completare): - completivele; - circumstanțialele; - consecutio temporum; - gerunzialele și gerundivalele; - stilul direct și indirect;
1.5 identificarea unor mărci ale discursului juridic și filozofic și diferențierea între diferitele tipuri de discurs	- Cicero;
1.6 recunoașterea unor elemente lexicale și morfo-sintactice care produc diferențieri stilistice	- Cicero și Tacitus;
1.7 realizarea schemei metrice a unui text prin identificarea elementelor morfologice cu rol în prozodie	- desinențe cazuale nominale (nominativ și acuzativ, singular, declinarea I), pronominale (genitiv, singular <u>-ius</u>), sufixe verbale (<u>-ba-</u> , <u>-isse-</u>) etc.
1.8 scandarea unui text poetic aplicându-se reguli de metrică, prozodie și punctuație	- reguli de metrică și prozodie - picior metric, accent, cezură, dactil, troheu, hexametru, distih elegiac

2. Folosirea unor instrumente de analiză în scopul interpretării unei varietăți de texte literare latine

Conținuturi

2.1 analiza și interpretarea unor texte istorico-literare prin prisma reflecției personale asupra relațiilor și a instituțiilor politice și culturale ale Romei	- Cicero; - *Titus Livius, - Tacitus,
2.2 identificarea elementelor definiției pentru arta discursului și a compoziției în modelele latine	- Cicero, - Titus Livius, - Tacitus,
2.3 delimitarea între ficțiune și realitate în romanul latin	- Petronius, *Apuleius

2.4 identificarea unor trăsături specifice gândirii socio-politice și filozofice romane, manifestate în principalele orientări filozofice antice	- curente filozofice: epicureism, stoicism, scepticismul Noii Academii
- reprezentanți: Cicero, Seneca, Petronius;
2.5 recunoașterea mărcilor estetice ale unor genuri și specii literare antice, abordate în evoluția lor istorică	- discursul (oratio) – Cicero;
- analele și istoria națională (Annales, Historiae) – Tacitus, Titus Livius;
2.6 recunoașterea și interpretarea semnificațiilor multiple ale mitului în poezia latină și a reverberațiilor acestuia în literatură, în plastică și în muzică	- poemul mitologic – Ovidius;

CLASA A XII-A

1. Receptarea, analiza și aplicarea în exerciții a unei varietăți de fenomene lingvistice prezente în textele latine

		Conținuturi
Vocabular		
1.1	identificarea trăsăturilor specifice stilurilor diferiților poeți latini	- analiză lexicală: arhaisme poetice, vocabular filozofic, influența vocabularului grecesc etc. pe texte din autorii antici; - *Lucretius, Catullus, Vergilius, Horatius, Ovidius; - autori ai literaturii creștine;
1.2	identificarea etimonului latin din terminologia poetică	
1.3	utilizarea neologismelor din etimon latin într-o exprimare literară elevată	
Morfo-sintaxa		
1.4	identificarea unor particularități morfologice cu funcție stilistică în textele poetice	- singularul poetic - pluralul poetic - forme arhaice (genitiv singular <u>-ai</u> , acuzativ plural <u>-is</u> , genitiv plural <u>-um</u>) - dativul poetic (de direcție) etc. - figuri sintactice care influențează topica: elipsa, brachilogia, inversiunea, chiasmul, hypallaga, rejetul etc.
1.5	recunoașterea specificului de topică a textului poetic	- reguli de metrică și prozodie - distih elegiac
1.6	recitarea unui text poetic aplicându-se reguli de metrică, prozodie și punctuație	

2. Folosirea unor instrumente de analiză în scopul interpretării unei varietăți de texte literare latine

		Conținuturi
2.1	demonstrarea valorii de model a capodoperelor poeziei latine în literatura universală	- *poem didactic (Lucretius, Vergilius); - epopeea națională (Vergilius); - satira (Horatius); - elegia (Catullus, Ovidius); - *oda (Horatius); - imnul religios (poeți creștini); - arte poetice – Horatius; Boileau
2.2	identificarea influențelor de doctrină literară asupra evoluției literaturii universale	
2.3	identificarea trăsăturilor specifice ale unor universuri poetice singulare în lirica latină	- Catullus;
2.4	recunoașterea unor teme și motive poetice a căror sursă o reprezintă poezia clasică latină, analiza stilistică și interpretarea acestora	- Tema întemeierii cetății și destinul etern al Romei, poetul în cetate, iubirea, prietenii; - motive: <u>fortuna labilis</u> , <u>fugit irreparabile tempus</u> , <u>est modus in rebus</u> , <u>Carpe diem!</u> - *satiră, meditație satirică – Horatius;
2.5	identificarea și compararea unor elemente de mentalitate și de morală practică, specifice Romei antice, în poezia satirică latină	
2.6	identificarea elementelor de continuitate și de specific ale prozei și poeziei creștine ca etapă distinctă în istoria literaturii latine	- prozatori creștini: Sfântul Augustin - poeți creștini: Prudentius Clemens
2.7	identificarea elementelor caracteristice modelului uman antic	

SUGESTII METODOLOGICE

Exemple de activități de învățare

Vocabular:

- exerciții de identificare a cuvintelor latinești derivate (sufixe, prefixe, prefixe neologice: ante, anti, trans, post, ultra etc.), compuse (prin sudare, alăturare, cu elemente de compunere de origine greacă) de recunoaștere a lexicului de origine greacă, a arhaismelor;
- exerciții de identificare, comparare, completare, selectare a sinonimelor, antonimelor, omonimelor, a cuvintelor polisemantice, a diminutivelor, a paronimelor;
- exerciții de valorificare a posibilităților de expresie a limbii latine, de identificare a unui limbaj specializat specific domeniilor culturale studiate, de utilizare a lexicului neologic în exprimarea personală.

Morfo-sintaxă:

- exerciții de traducere **din** și **în** limba latină
- exerciții de analiză morfologică a părților de vorbire
- exerciții de completare, transformare, de contragere și expandare, de analiză sintactică a părților de propoziție și a frazei
- exerciții de sesizare a topicii latine, de organizare și reorganizarea topicii latine într-un text dat
- exerciții de transcriere a structurii metrice de scandare, recitare

La clasa a X-a pentru competența 1.4 se recomandă următoarele conținuturi: genitivul de apartenență și genitivul partitiv, dativul de atribuire, acuzativul de direcție și acuzativul obiect direct, ablativul separativ, instrumental și locativ.

Reprezentări culturale

- exerciții de analiză și interpretare, de observare prin analogie, prin comparare, prin discriminare a unor fenomene culturale
- exerciții de identificare a registrului stilistic specific scriiturii unor autori diferiți
- exerciții de identificare a unor procedee de expresivitate artistică în texte poetice
- exerciții de identificare a unor valori etice în literatura latină
- exerciții de recunoaștere a unor motive și teme în literatura universală și în alte domenii culturale actuale

La clasa a X-a, rămâne la latitudinea profesorului, în funcție de nivelul clasei, studiul unor texte din Suetonius pentru construirea competenței 2.4. În textele versificate se vor marca accentele. Profesorul va insista pe valorile morale, culturale și umane antice și pe evoluția acestora de-a lungul istoriei culturii europene.

Recomandări pentru autori din literatura universală (studiu comparativ)

Clasa a X-a

Competența 2.5

- Plautus ► Molière, Lope de Vega, Shakespeare
- Phaedrus ► Esop (Esopia), La Fontaine, Gr. Alexandrescu
- Martialis ► Lessing, Goethe, Schiller, Minulescu
- Caesar ► Montaigne, D. Cantemir, D. Golescu

Clasa a XI-a

Competențele 1.6, 2.3 și 2.5

- Cicero ► Quintilianus, B. Delavrancea, N. Titulescu, N. Iorga
Competențele 2.1 și 2.5
- Titus Livius, Tacitus ► Herodot, Tucidide, N. Iorga

Competențele 2.3 și 2.4

- Petronius, Apuleius ► Cervantes, D. Cantemir

Clasa a XII-a

Competența 2.1

- Lucretius, Vergilius ► Hesiod, Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie
- Vergilius ► Dante, Milton (influențe)
- Vergilius ► Homer, Lucanus, Ariosto, Tasso, I.B. Deleanu; Alexandria

Competențele 2.1, 2.2, 2.5 și 2.6

- Horatius ► Boileau, Milton, Lessing, Gr. Alexandrescu, M. Eminescu etc.

Competențele 2.3 și 2.5

- Catullus, Ovidius ► Petrarca, Baudelaire, Goethe, M. Eminescu etc.

Competența 2.4

- Ovidius ► V. Alecsandri, B. Shaw, Goethe etc.